

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Dostać ABSZYT

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

„Starał się chłopiec o pannę, ale dostał abszyt” – taki przykład użycia sprawia, że nawet nie znając słowa, domyślamy się jego znaczenia, ujawnia się ono bowiem w samym kontekście użycia.

ABSZYT to przekształcone niemieckie Abschied (współcześnie ‘pożegnanie’, dawniej też ‘zwolnienie, odprawa, dymisja’); jest to słowo XIX-wieczne, ale używane również w I połowie XX w. ABSZYT to ‘zwolnienie ze służby’, ale szerzej również ‘odmowa, odprawa, odstawka, dymisja’. Dać komuś ABSZYT oznaczało ‘odprawić ze służby’: można było dać abszyt żołnierzowi, zwalniając go ze służby, dać abszyt guwernerowi, rezygnując z jego pracy, dać abszyt służbie. Przenośnie frazeologizm ten był używany w znaczeniu ‘odprawić kogoś z kwitkiem, odprawić kogoś z niczym’ (a więc potraktować jak tego chłopca, który starał się o pannę), a dostać ABSZYT oznaczało ‘otrzymać dymisję’ lub ‘spotkać się z odmową’.

ABSZYT dał w polszczyźnie całkiem pokąźną – a dziś już zupełnie zapomnianą – rodzinę wyrazową: ABSZYTOWAĆ ‘zwalniać ze służby, zwykle wojskowej’, ABSZYTOWAĆ SIĘ ‘zwalniać się ze służby; rezygnować z pełnienia jakiejś funkcji’, a przenośnie ‘uciekać’; ABSZYTOWANY ‘dymisjonowany; odprawiony ze służby’, ABSZYTOWY ‘zawierający abszyt – zwolnienie ze służby’ (np. list abszytowy ‘dymisja’) lub ‘zwolniony, dymisjonowany’ (np. abszytowy legionista).